

Mellersta Österbottens välfärdsområde

Tillämpningsanvisning för familjevård 2026

Inledning	4
Centrala begrepp	5
1. Familjevård	6
1.1. Syftet och målet med familjevård	6
1.2. Ordnanande av familjevård	6
1.3. Formerna av familjevård	7
1.4. Beviljande av familjevård	7
2. Att söka sig och hänvisas till familjevård	8
2.1. Samarbete och kontakt	8
2.2. Skillnaden mellan närståendevård och familjevård	9
3. Godkännande av familjevårdare och familjehem	10
3.1. Familjevårdare	10
3.2. Förberedande utbildning för familjevårdare	11
3.3. Familjehemmet och säkerheten i familjehemmet	12
3.4. Antalet personer som vårdas i ett familjehem	13
4. Arvoden och ersättningar inom familjevård	13
4.1. Vårdarvode	13
4.2. Ersättning för kostnader	14
4.3. Startersättning	15
4.4. Betalningar vid avbrott i familjevård	16
5. En familjevårdares ställning	17
5.1. Ett uppdragsavtal	17
5.2. Familjevårdarens rätt till ledighet	19
5.3. Genomförande av vården under familjevårdarens ledighet eller under annan frånvaro	20
5.4. En familjevårdarens pensionsskydd och försäkringar	21
5.5. Stöd för familjevårdare	22
6. En klients ställning inom familjevård	24
6.1. Klient- och genomförandeplan	25

6.2.	Familjevårdens klientavgifter	25
6.3.	En klients privata medel och disponibla medel i familjevård	27
6.4.	En klients möjligheter att överklaga och påverka i familjevården	27
6.5.	En klients död i ett familjehem	28
7.	En familjevårdares rättigheter och skyldigheter	28
7.1.	Rätt att få uppgifter och förvaring av uppgifter	28
7.2.	Sekretess- och tystnadsplikt	28
7.3.	En familjevårdares anmälningskyldighet	29
8.	Välfärdsområdet rättigheter och skyldigheter	30
9.	Handledning och tillsyn inom familjevård	30
10.	Instruktionens ikraftträdande	31

Inledning

Genom familjevård försöker man främja och upprätthålla funktionsförmågan hos en klient som är i vård samt hens grundtrygghet och sociala relationer. Familjevårdens särskilda styrkor är bestående mänskliga relationer och den trygghet de skapar samt möjlighet till anknytning. Grunden för en harmonisk vardag är regelbundna vardagsrutiner som upprepas. Familjevård är vanligt familjeliv.

Denna instruktion gäller för familjevård i uppdragsförhållande vid Soites verksamhetsenhet för tjänster för äldre och funktionshindervisning och baserar sig på lagen gällande familjevård. Familjevård är vård av eller annan omsorg om en person under en del av dygnet eller dygnet runt i en familjevårdares privathem eller i den vårdbehövandes hem. Familjevård kan ordnas i uppdragsförhållande med en familjevårdare som gått en förberedande utbildning. Vårdsområdet Soite svarar för ordnandet av familjevård på det sätt lagen och denna instruktion kräver.

Central lagstiftning som styr familjevården

Du kan bekanta dig med den aktuella lagstiftningen på <https://www.finlex.fi/sv>

- Familjevårdslagen
- Socialvårdslagen och socialvårdsförordningen
- Lagen om hemkommun
- Lagen om funktionshindervisning
- Lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården
- Förvaltningslagen och Lagen om rättegång i förvaltningsärenden
- Lagen om klienthandlingar inom socialvården

Vid behandling av klienters personuppgifter och klientuppgifter följs aktuell dataskyddslagstiftning (EU:s allmänna dataskyddsförordning, dataskyddslagen) och aktuell lagstiftning som styr behandlingen av klientuppgifter. Om behandlingen av klientuppgifter föreskrivs bland annat i:

- Lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården
- Lagen om patientens ställning och rättigheter
- Lagen om elektronisk behandling av kunduppgifter inom social- och hälsovården
- Lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet

- Lagen om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn
- Lagen om stödjande av den äldre befolkningens funktionsförmåga och om social- och hälsovårdstjänster för äldre
- Lag om tillsynen över social- och hälsovården

Familjevårdens instruktion, arvoden och kostnadsersättning samt klientavgifter fastställs av välfärdsområdesstyrelsen. Verksamhetsområdena har tillsammans ansvaret för att uppdatera instruktionen. Det fastställs indexjusteringar i fråga om familjevårdens arvoden och kostnadsersättningar årligen. Ändringar i det övriga innehållet i tillämpningsanvisningen görs av en arbetsgrupp som består av tjänsteinnehavarna som svarar för familjevård inom tjänster för äldre och funktionshinderservice samt representanter för familjevårdarna.

Centrala begrepp

Familjevård är socialservice, och i enlighet med 14 § i socialvårdslagen ska välfärdsområdet svara för ordnandet av den. Familjevård är ordnande av vård av eller annan omsorg om en klient under en del av dygnet eller dygnet runt i familjevårdarens eller klientens hem.

En familjevårdare är en person som välfärdsområdet godkänt och som med hänsyn till sin utbildning, sin erfarenhet och sina personliga egenskaper är lämplig att ge familjevård. En familjevårdare ska ha på godkänt sätt genomgått den förberedande utbildningen som arbetet kräver.

Ett familjehem är ett privathem där familjevård ges och som godkänts av det placerande välfärdsområdet.

Ett uppdragsavtal är ett avtal mellan en familjevårdare och välfärdsområdet som ingås om varje klient som är i familjevård. Ett uppdragsavtal är inte ett arbetsavtal.

Uppdragsgivaren dvs. det placerande välfärdsområdet övervakar att både familjevården och placernandet i familjevård sker i enlighet med lagstiftningen och klientorienterat.

En ambulerande familjevårdare verkar i klientens hem under en närståendevårdarens ledigheter och ger stöd vid social rehabilitering. En ambulerande familjevårdare kan också fungera som vikarie i områdets familjehem. Ambulerande familjevård är en familjevårdsform.

En heltidsanställd familjevårdare är en familjevårdare som inte är i förvärsarbete utanför familjehemmet.

En vikarie för en familjevårdare är en person som fungerar som vikarie i familjehem eller hos klienter till ambulerande familjevårdare när den ordinarie familjevårdaren är ledig eller insjuknar.

Familjevård en del av dygnet kan ske en enstaka gång eller upprepas regelbundet och sker i en period på under 12 timmar dag- eller nattetid.

Kortvarig familjevård erbjuder en klient familjevård en enstaka gång eller regelbundet under en viss tid. Familjevård kan erbjudas till exempel under en närstående vårdarens ledigheter, som en stödåtgärd inom öppenvården eller under återhämtning efter vård på sjukhus innan klienten åker till sitt eget hem.

Långvarig familjevård erbjuder en klient ett hem tills vidare.

En egen kontaktperson är en person som välfärdsområdet har utsett för en person som får familjevård.

En ansvarig arbetstagare är en person som välfärdsområdet har utsett för en familjevårdare.

Familjevårdarnas hälsovårdare är en arbetstagare i välfärdsområdet som stöder familjevårdarens hälsa och välmående genom att göra undersökningar av välmående och hälsa för familjevårdarna.

1. Familjevård

1.1. Syftet och målet med familjevård

Målet med familjevård är att ge den som är i familjevård möjlighet till vård under hemliknande förhållanden och till nära människorelationer samt att främja hens grundtrygghet och sociala relationer.

(1 § 2 mom. i familjevårdslagen)

Familjevårdens styrkor är en hemliknande miljö, en gemenskap, bestående mänskliga relationer och möjlighet till ett privatliv. Deltagande i familjehemmets vardag och familjevårdarens närvaro stöder klientens funktionsförmåga, rehabilitering och goda livskvalitet samt en balanserad och trygg vardag. Personen som är i familjevård har en jämbördig ställning i förhållande till de övriga medlemmarna i familjehemmet.

1.2. Ordnande av familjevård

Välfärdsområdet Soite ansvarar för ordnandet av familjevård. Serviceområdeschefen tillsammans med verksamhetsenhetens tjänsteinnehavare svarar för familjevårdens helhet. Ett familjehem och en familjevårdare godkänns av en myndighetsperson inom ifrågavarande verksamhetsområde. För att familjevården ska lyckas krävs yrkesövergripande samarbete.

Besluten om placering i familjevård fattas verksamhetsområdesvis:

- Ansökningar om långvarig familjevård behandlas i SAS-arbetsgrupper (SAS från finskans Selvitä, Arvioi, Sijoita, det vill säga Utred, Bedöm, Placera), och beslut fattas av tjänsteinnehavare.
- En tjänsteinnehavare fattar beslut om kortvarig familjevård

Innan en placering i familjevård inleds ingås det ett uppdragsavtal mellan familjevårdaren och välfärdsområdet.

En ansvarig arbetstagare sköter stödåtgärder som är förknippade med familjevård och stöder familjevårdaren i hans uppdrag.

En egen kontaktperson utses för klienter för den period under vilken de får familjevård. Den egna kontaktpersonen för en klient i familjevård gör upp och upprätthåller klientplanen för en klient som placerats i familjevård i samarbete med klienten, anhöriga, närstående, vårdnadshavaren/intressebevakaren och familjevårdaren.

Den ansvariga arbetstagaren och den egna kontaktpersonen gör nära samarbete med båda parterna i ärenden som är relaterade till familjevård och enligt båda parternas intressen.

1.3. Formerna av familjevård

Familjevård är vård av eller annan omsorg om en person under en del av dygnet eller dygnet runt i en familjevårdares privathem eller i den vårdbehövandes hem. Familjevårdslagen 3 §.

Familjevård kan vara kort- eller långvarigt och baserar sig på individuella klient-, vård-, service- och rehabiliteringsplaner. Familjevård kan också genomföras en del av dygnet, antingen dag- eller nattetid. Familjevården sker antingen i familjevårdarens eller i klientens privathem. Familjevård kan i fråga om ett barn, en ung person, en vuxen eller en äldre klient vara kortvarig eller långvarig och kan fortgå i många år eller till och med i årtionden.

Familjevård under en del av dygnet kan vara högst 10 timmar dagtid eller högst 12 timmar nattetid. Familjevård en del av dygnet kan genomföras av **en ambulerande familjevårdare** eller **som dagvård** hemma hos en familjevårdare.

Kortvarig familjevård pågår högst 14 dygn/månad. Kortvarig familjevård kan också vara dag- eller nattvård under en del av dygnet.

Kortvarig familjevård dygnet runt i ett familjehem är ett alternativ vid olika långa omsorgsbehov. Kortvarig familjevård erbjuder förälder, make/maka och närståendevårdare möjlighet att vila när vårduppdraget är bindande. Vid kortvarig familjevård stöder man också klienten i att bli självständig. Kortvarig familjevård dygnet runt kan också genomföras **i en vårdbehövandes hem**.

Långvarig familjevård är familjevård i ett familjehem och pågår tills vidare. Långvarig familjevård erbjuder ett tryggt och hemliknande familjeliv och skapar nära, långvariga mänskliga relationer för dem som inte kan bo i sitt eget hem eller som inte klarar sig i sitt eget hem med hjälp av stödtjänster. En klient som är i långvarig familjevård är i jämbördig ställning i förhållande till de övriga familjemedlemmarna.

1.4. Beviljande av familjevård

Beviljandet av familjevård baserar sig på en bedömning av servicebehovet och/eller på den klientplan som har utarbetats. Viktigt vid ordnande av familjevård är att säkerställa den vårdbehövandes och hans närståendes

delaktighet när familjevård planeras och genomförs. Utgångspunkten vid placering i familjevård är de individuella behoven hos en klient som placeras i familjevård, hens livssituation, tidigare livserfarenheter samt behov av stöd, handledning, omvårdnad och omsorg. Familjevården anses vara förenlig med den vårdbehövandes bästa och svara mot hens behov.

Familjevård lämpar sig inte för en klient som

- behöver kontinuerligt vård på sjukhusnivå
- har svåra sömnstörningar eller svår fysisk rastlöshet (går eller irrar omkring hela tiden, sysslar hela tiden med något)
- behöver regelbundet hjälp nattetid
- har nedsatt tröskel i fråga om aggressiva reaktioner, aggressivitet
- har ett starkt behov av att lämna familjehemmet (rymmer)
- behöver kontinuerligt hjälp av två personer i sina dagliga sysslor
- har utmaningar i fråga om att genomföra läkemedelsbehandling på korrekt sätt
- har utmaningar med eller vars anhörig har utmaningar i fråga om att samarbeta
- har ett aktivt rusmedelsproblem
- har svår ångest eller svåra förvirringstillstånd
- svår impulsivitet, hämningslöshet, sexuellt färgade handlingar och sexuellt färgat tal

2. Att söka sig och hänvisas till familjevård

Man söker sig till familjevård genom att kontakta en arbetstagare inom Soites familjevård, klientens egen kontaktperson eller genom att göra en ansökning digitalt eller med en blankett.

Efter att kontakt har tagits och en ansökan har inkommit görs det en bedömning av klientens servicebehov. Servicebehovet och klientens lämplighet för familjevård bedöms i relation till familjevårdens kriterier och den familjevård som finns att tillgå. Det fattas ett beslut och görs upp ett klientspecifikt uppdragsavtal om familjevård.

2.1. Samarbete och kontakt

En hörnsten i fråga om **en klients** lyckade familjevård är ett välfungerande samarbete mellan de aktörer som sköter klientens ärenden. Aktörer som sköter klientens ärenden är bland annat välfärdsområdet, klientens egen kontaktperson, familjevårdens ansvariga arbetstagare, familjevårdarens och klientens närstående, lokalorganisationer

och Förbundet för familjevård i Finland. Det är viktigt att kontakterna mellan en person som är i familjevård och hans anhöriga upprätthålls. Det önskas att också familjevårdaren håller kontakt med klientens anhöriga, med beaktande av önskemålen hos personen som är i familjevård och hans anhöriga. Klienten har rätt att träffa sina närstående genom att ta emot gäster i familjehemmet samt att hålla kontakt med dem per telefon, brev eller på något annat lämpligt sätt.

En familjevårdare ska ordnas möjlighet att få stöd och att träffa den ansvariga arbetstagaren regelbundet. En familjevårdare och familjevårdens ansvariga arbetstagare ska samarbeta i ärenden som gäller den person som har placerats i familjevård. En familjevårdare ska se till att den ansvariga arbetstagaren har aktuell information om familjehemmets situation. Det önskas att en familjevårdare deltar i regional utveckling, samarbete och kamratstöd tillsammans med andra aktörer inom familjevård.

Till **en ansvarig arbetstgares** grundläggande uppgifter hör att stödja familjevårdarens verksamhet. Det stöd som behövs planeras i fråga om alla familjevårdare i samarbete.

Den egna kontaktpersonen är en person som ansvarar för klientens angelägenheter och som klienten eller en anhörig kan vara i kontakt med och som handlar i klientens ärenden.

Genom regionalt samarbete försöker man göra familjevården mer känd genom olika projekt och evenemang relaterade till familjevård.

2.2. Skillnaden mellan närståendevård och familjevård

Med närståendevård i uppdragsförhållande avses vård av och omsorg om en vårdbehövande i hans hem med hjälp av en anhörig eller någon annan som står den vårdbehövande nära. Om personen vårdas av sitt eget barn, sin förälder, sin sambo eller make/maka är vården i regel närståendevård. Efter att närståendevårdarskap har beviljats, ordnas frivillig allmän utbildning om närståendevårdspraxis och om stödåtgärder. Stödet för närståendevård har sina speciallagar och grunder för beviljande.

Med familjevård i uppdragsförhållande avses genomförande av vård, uppfostran eller annan omsorg dygnet runt utanför den vårdbehövandes hem i en familjevårdares privathem eller av en ambulerande familjevårdare i den vårdbehövandes hem. Ett eget barn kan fungera som sin förälders familjevårdare förutsatt att föräldern har före övergången till familjevård bott på annan adress än det barn som fungerar som vårdare och har inte fungerat som sin förälders närståendevårdare innan familjevården inleds. Dessutom ska det vara möjligt att placera också andra vårdbehövande i familjehemmet.

3. Godkännande av familjevårdare och familjehem

3.1. Familjevårdare

Som familjevårdare kan godkännas en person som med hänsyn till sin utbildning, erfarenhet eller sina personliga egenskaper är lämplig att ge familjevård. Innan ett uppdragsavtal ingås, eller senast inom ett år efter att arbetet inletts, ska den som har för avsikt att arbeta som familjevårdare genomgå den förberedande utbildningen som arbetet kräver. 6 § i familjevårdslagen 2015.

Med familjevårdare avses en person som ger familjevård i enlighet med familjevårdslagen i sitt eget hem eller i den vårdbehövandes hem. En familjevårdare har ingått ett uppdragsavtal om att ordna vård med det ansvariga välfärdsområdet. Av en person som vill bli familjevårdare för under 18 år gamla personer krävs att hen visar upp sitt straffregisterutdrag för "kontroll av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn" när placering planeras.

Som familjevårdare kan fungera

En person/personer som har genomgått den förberedande familjevårdsutbildningen på godkänt sätt och uppfyller de nedanstående kriterierna:

- ett par, en ensamboende person eller en ensamstående förälder
- familjens uppväxtmiljö ska vara barn-/klientvänlig
- familjens hem ska vara tillräckligt rymligt; det måste finnas ett eget rum/utrymme för barnet/klienten
- alla familjemedlemmar godkänner familjevården, och personen i familjevård är i jämbördig ställning i förhållande till de övriga familjemedlemmarna
- familjevårdaren har samarbetsförmåga
- familjens livssituation och förhållande är stabila
- familjevårdarens/familjens ekonomiska situation är stabil

Hinder för att bli familjevårdare

En person kan inte bli familjevårdare till exempel om

- hens familj har ett aktivt klientförhållande hos barnskyddet gällande familjens biologiska barn
- hen har en fysisk eller psykisk långtidssjukdom som orsakar nedsatt funktionsförmåga
- hen har en akut psykisk störning eller sjukdom

- hen har ett rusmedels- eller beroendeproblem som påverkar livet och vardagen
- hen har en kris i den egna livssituationen
- hen har ekonomiska svårigheter som äventyrar möjligheterna att fungera som familjevårdare
- hens make/maka eller någon annan familjemedlem motsätter sig uppdraget som familjevårdare
- hen har en livsåskådning som inverkar negativt på familjens liv och vardag
- en anteckning i straffregisterutdraget som är ett hinder för familjevård
- hen inte har fått godkänt i bedömningen i den förberedande utbildningen

Genomförande av familjevård

En familjevårdare ansvarar för den i familjevård placerade personens vardag enligt klientplanen och bland annat

- vårdar och sköter om den vårdbehövande enligt hens individuella behov
- hjälper och stöder den vårdbehövande i att utnyttja hens egna resurser
- upprätthåller och främjar klientens funktionsförmåga
- möjliggör och stöder kontakten mellan klienten och hens närstående
- samarbetar i klientens ärenden med samarbetspartner
- förbinder sig till uppdraget som familjevårdare

3.2. Förberedande utbildning för familjevårdare

Den som vill bli familjevårdare ska enligt lag genomgå en förberedande utbildning om familjevård. Utbildningen krävs också av ambulerande familjevårdare och av avlösare. Det centrala målet för den förberedande utbildningen är att utreda hurdana förutsättningar personen som vill bli familjevårdare har att fungera som familjevårdare. Den förberedande utbildningen genomförs i grupp som gemensam utbildning eller klientgruppsvis.

Utbildningen baserar sig på de färdigheter som krävs av en familjevårdare. Utbildningen innefattar bland annat information om familjevårdarens ställning och skyldigheter samt om lagstiftningen. Den förberedande utbildningen ger personen som vill bli familjevårdare den nödvändiga informationen om uppdraget så att hen kan fatta ett beslut om att bli familjevårdare. Utbildningen är en process som består av gruppmöten och av individuella uppgifter. I utbildningen ingår hembesök under vilka man också utreder om eventuella andra familjemedlemmar godkänner familjevården.

Bedömningen av personens/familjens förutsättningar för uppdraget som familjevårdare görs av personen själv och av utbildarna. Utbildningen avslutas med en bedömning av lämpligheten och en skriftlig sammanfattning. Valfärdsområdets utbildare godkänner eller avslår personens lämplighet som familjevårdare.

Valfärdsområdet Soite ordnar förberedande utbildning som egen verksamhet för personer som överväger att bli familjevårdare i Soites område. Om en familjevårdare har genomgått familjevårdsutbildningen utanför området, bedömer den tjänsteinnehavare i Soite som svarar förfamiljevård personens och hemmets lämplighet. Innan ett uppdragsavtal ingås ska familjevårdaren lämna in ett intyg och en bedömning om sin lämplighet för uppgiften som familjevårdare till den ansvariga arbetstagaren.

3.3. Familjehemmet och säkerheten i familjehemmet

Ett familjehem ska till sina sanitära och övriga förhållanden vara lämpligt för den vård som ges där. Vid prövning av om ett familjehem är lämpligt ska särskild vikt fästas vid de mänskliga relationerna i familjehemmet samt vid vilka möjligheter familjevårdaren har att i enlighet med vad som är bäst för den som placeras i familjevård beakta och tillgodose behoven hos denna person. Alla medlemmarna i familjehemmet ska godkänna familjehemsverksamheten och de vårdbehövandes jämbördiga ställning som familjemedlemmar. Ett familjehem ska även i fråga om uppbyggnad, utrymmen och utrustningsnivå lämpa sig för den vård som ges där. 5 § i familjevårdslagen.

När ett familjehems lämplighet bedöms tar man i beaktande både atmosfären och de mänskliga relationerna i familjen och familjehemmets uppbyggnad, utrymmen och utrustningsnivå. I familjehemmet ska man så bra som möjligt beakta hinderfrihet och säkerhet i utrymmena och miljön. Vid behov kan man göra ändringsarbete i familjehemmets utrymmen i enlighet med klienternas behov eller när klienternas behov förändras.

En person som placeras i långvarig familjevård ska ha möjlighet till ett eget rum och till ett privatliv. Hen bör också kunna använda de gemensamma utrymmena i hemmet jämbördigt med de andra medlemmarna i familjehemmet.

Familjehemmen omfattas av egenkontroll i fråga om brand-, räddnings- och störningssituationssäkerhet. Byggnadens ägare och innehavare ska själv se till att lokalerna är säkra och sköta om beredskap. Det rekommenderas att en familjevårdare samarbetar med räddningsmyndigheterna i ärenden som gäller brandsäkerheten i familjehemmet. I räddningslagen och räddningsförordningen finns bestämmelser bland annat om antalet brandvarnare, deras placering och underhåll, om placeringen av och effekten hos primärsläckningsutrustning samt om utrymnings säkerhet.

Familjehemmet godkänns av valfärdsområdet som också övervakar verksamheten i familjehemmet.

3.4. Antalet personer som vårdas i ett familjehem

I familjehem får **högst fyra personer** vårdas samtidigt. Detta antal inbegriper de barn under skolåldern och andra personer i behov av särskild vård eller omsorg som bor i samma hushåll som vårdaren. I ett familjehem kan dock **högst sex personer** vårdas samtidigt om det på vårdstället bor minst två personer som svarar för vård, fostran eller övrig omsorg i familjehemmet och om åtminstone den ena har den behörighet som anges i 6 § 1 mom. och den andra behörighet som anges i 3 mom. i familjevårdslagen (7 § i familjevårdslagen).

Om det är fråga om vård av syskon eller andra medlemmar i samma familj kan man göra ett undantag från det som ovan fastställts om det maximala antalet personer som kan vårdas samtidigt. Dessutom kan man avvika från det maximala antalet i en situation där det i familjevård samtidigt vårdas endast myndiga personer vars umgänge sinsemellan och arten av vilkas placering i familjevård och vars funktionsförmåga och vårdbehov gör det möjligt att göra en avvikelse från det maximala antalet. Till exempel vid vård dagtid under en del av dygnet kan antalet personer i vård avvika från det maximala antalet som fastställs i lagen.

Den ansvariga arbetstagaren gör alltid en bedömning av antalet personer som placeras och beaktar vid bedömningen familjevårdarens förutsättningar och möjligheter att svara mot klienternas vårdbehov.

4. Arvoden och ersättningar inom familjevård

4.1. Vårdarvode

En familjevårdare har rätt att få arvode för vården. Minimibeloppet för vårdarvodet fastställs i lagen. Vårdarvode betalas månadsvis per person som är i familjevård. Vårdarvodets storlek ska motsvara personens vårdtyngd, och när den bedöms bör man beakta klientens funktionsförmåga och hur bindande vården är. Om klientens funktionsförmåga förändras ska vårdtyngden bedömas på nytt.

Vårdarvodets minimibelopp fastställs i lagen, och det är bundet till ett index. Vårdarvodet ska justeras kalenderårsvis med den lönekoeficient som avses i 96 § i lagen om pension för arbetstagare. Vårdarvodet kan av särskilda skäl enligt överenskommelse även betalas till ett belopp som understiger minimibeloppet som fastställts i lagen.

Vårdavgiften för familjevård höjs i förhållande till hur krävande och bindande vården är. Om makar är familjevårdare tillsammans, kan arvodet delas mellan dem. Vårdarvode och kostnadsersättning för långvarig familjevård betalas månadens sista dag för pågående månad. Eventuella ändringar som påverkar betalningen av vårdarvode och kostnadsersättning utjämnas i samband med betalningen följande månad. Arvoden för kortvarig familjevård betalas i efterskott, i regel månadens 15:e dag, vartefter vårdaren meddelar antalet vårddagar.

4.2. Ersättning för kostnader

Till en familjevårdare betalas kostnadsersättning för kostnaderna för vård och underhåll av en person i familjevård. Minimibeloppen som betalas årligen fastställs i lagen. Kostnadsersättningen kan även sänkas eller höjas klientvist från minimibeloppet som fastställts i lagen om det finns särskilda skäl för det.

Kostnadsersättningen justeras per kalenderår i början av året i enlighet med den årliga ändringen av levnadskostnadsindex för oktober det föregående året. Kostnadsersättningen baserar sig på de faktiska kostnaderna som medförs av vården och uppehållet av en person i familjevård och på de individuella behoven hos varje person i vård. Syftet med kostnadsersättningen är att ersätta de normala utgifterna för den som är i familjevård i fråga om mat, boende, fritidssysselsättningar, personliga behov och annat underhåll.

Utöver ersättning för sedvanliga levnadskostnader kan familjevårdaren på basis av ett separat avtal betalas tillägg ersättning om klientens behov medför särskilda kostnader. När ett uppdragsavtal görs upp ska det specificeras vilka kostnader som ingår i kostnadsersättningen och vad som avses med ersättning för särskilda kostnader.

Kostnadsersättningen är beskattningsbar inkomst för en familjevårdare och kan meddelas till skattemyndigheten som kostnader för förvärv av inkomst. En familjevårdare kan på förhand ansöka om sänkning av förskottsinnehållningsprocenten enligt ett belopp som motsvarar kostnadsersättningarna. Kostnadsersättning betalas inte om vårdaren arbetar i den vårdbehövandes hem.

Ersättningen för grundutgifter innefattar

- Matkostnader (man beaktar också allergier och specialkost)
- Sedvanliga kostnader relaterade till egenvård (till exempel receptfria läkemedel, plåster) som inte ersätts med stöd av annan lagstiftning (vårdmaterial)
- Tvättmedel och tillbehör för personlig hygien
- Kostnader som medförs av bruk av bostad: avfallshantering, el, uppvärmning, vatten, reparation av fastigheten, renhållning av hemmet och nötning av lösöre
- Sedvanliga kostnader för klädvård
- Resekostnader som medförs av sedvanliga resor (till exempel resor till butik, hobbyer, bibliotek och daghem)
- Telefonkostnader som medförs av uträttande av familjevårds-/familjehemmets ärenden
- Försäkringar för fastighet, hemmets lösöre och person- eller skadeförsäkringsavgifter

- Rimliga kostnader för rekreationsverksamhet, dock så att det i fråga om äldre personer och vuxna personer med funktionsnedsättning i regel är den vårdbehövande själv som står för rekreations- och hobbykostnaderna i familjevård.

Resekostnader som familjevård medför

Resekostnader som föranletts familjevårdaren för användning av egen bil ersätts enligt den kilometerersättning som Soites styrelse fastställer årligen.

Kostnader ersätts enligt det följande:

- separat överenskomna tillställningar som välfärdsområdet har ordnat, till exempel utbildningsdagar
- resor som överenskommes separat, till exempel deltagande i klientplans- och vård-/rehabiliteringsmöte
- för en avlösare betalas ersättning för kostnader som medförts av resa till familjehemmet. I Soites område ersättning för användning av egen bil och när det gäller personer som kommer från utanför Soites område enligt skäliga kostnader för offentlig trafik.
- för ambulerande familjevårdare resekostnader för resan mellan familjevårdarens hem och klientens hem (resekostnader relaterade till klientens rekreationsverksamhet ersätts inte)
- reseersättning ska ansökas om inom tre månader från att resan har gjorts

4.3. Startersättning

Till en familjevårdare betalas startersättning för de behövliga kostnaderna för inledandet av vården. Startersättningens högsta belopp fastställs i lagen. Kostnadsersättningen justeras per kalenderår i enlighet med den årliga ändringen av levnadskostnadsindex för oktober det föregående året. Startersättning betalas för att täcka anskaffningar som är nödvändiga för inledandet av vården och inledandet av familjehemmet och som är förknippade med den nya i familjevård placerade personens personliga behov och det gemensamma hushållet. Ersättningarna kan gälla bl.a. nödvändiga smärre reparationer och ändringsarbeten i bostaden, möbler, sängkläder eller utrustning för hobbyverksamhet. Anskaffningar som görs med startersättningen inriktas alltid på personen som är i familjevård.

I regel betalas ingen startersättning för kortvarig familjevård, utan de vårdbehövandes specialbehov beaktas redan då familjevård planeras. Betalning av startersättning vid kortvarig familjevård övervägs alltid från fall till fall, och ersättningen är då högst startersättningens storlek för fyra personer.

Man kommer överens om startersättningen i uppdragsavtalet. Om anskaffningar görs det upp en anskaffningsplan och kostnadsberäkning, och man kommer på förhand överens om anskaffningarna med tjänsteinnehavaren som ansvarar för familjevård. Maximibeloppet gäller långvarig familjevård. Startersättningen kan användas inom fem år från att placeringen i familjevård har skett.

Startersättning kan beviljas när ersättning inte kan erhållas med stöd av någon annan lagstiftning. Familjevårdaren gör upp en förteckning över den utrustning som personen som kommit för familjevård behöver och om eventuella ändringsarbeten i hemmet. Man kommer överens om storleken på startersättningen på basis av förteckningen. Man fyller i en blankett om de anskaffningar som görs med startersättningen, och det fattas ett beslut om anskaffningarna. Anskaffningar som gjorts med startersättning är välfärdsområdets egendom tills avskrivningstiden har gått ut. Avskrivningstiden för startersättningen är fyra år, dvs. varje år avskrivs 25 % av anskaffningsvärdet. Om familjevården upphör efter en kortare tid, kan man komma överens om återbetalning av den icke avskrivna delen eller exempelvis om överlåtelse av anskaffningarna till välfärdsområdet.

4.4. Betalningar vid avbrott i familjevård

Om en familjevårdare insjuknar

Om en familjevårdare insjuknar ska hen utan dröjsmål meddela familjevårdens ansvariga arbetstagare om detta. Om vården fortsätter i familjehemmet också under sjukledigheten, betalas familjevårdaren vårdarvode och kostnadsersättning för sjukdagpenningens självrisktid, dvs. för dagen då hen insjuknat samt nio vardagar efter den dagen.

Familjevårdaren har rätt att få sjukdagpenning efter självrisktiden. Sjukdagpenningen beräknas på basis av familjevårdarens beskattningsbara inkomster. Om vården fortsätter i familjehemmet också under familjevårdarens sjukledighet, har familjevårdaren rätt att få vårdarvode och kostnadsersättning som normalt. Det måste kunna påvisas för FPA att någon annan bär vårdansvaret under familjevårdarens sjukledighet.

Om välfärdsområdet ordnar ersättande vård för vårdbehövande i familjehemmet, betalas familjevårdaren 50 % av kostnadsersättningen under sjukdagpenningens självrisktid. En förutsättning för betalning av arvode under sjukdomstiden är att personen verkat som familjevårdare i minst en månad innan sjukledigheten börjar.

Avbrott av en orsak som är oberoende av familjevårdaren

Om familjevården för en person i långvarig familjevård avbryts av en orsak som är oberoende av familjevårdaren (t.ex. den vårdbehövandes sjukhusvård, besök hos anhöriga), betalas familjevårdaren både vårdarvode och 50 procent av kostnadsersättningen i högst 30 dygn/år/klient. Det förutsätts då att familjevårdaren har kontakt med den

vårdbehövande och samarbetar med vårdstället. Dagen då den vårdbehövande lämnar platsen för familjevård och dagen då hen återvänder räknas inte som frånvarodagar.

Om kortvarig familjevård avbryts av en orsak som är oberoende av familjevårdaren, betalas vårdarvode för den överenskomna tiden, dock högst 30 dygn/år/klient samt kostnadsersättning 50 %. Om en annan vårdbehövande placeras i familjevård i stället, betalas inte denna ersättning.

I kortvarig familjevård och familjevård under en del av dygnet:

- Om en familjevårdare informeras senast 3 dygn innan vården skulle ha börjat om att den överenskomna vårddagen eller vårdperioden annulleras betalas inget vårdarvode eller kostnadsersättning till familjevårdaren.
- Om en familjevårdare informeras under 3 dygn före vårdens skulle ha börjat om att den överenskomna vårddagen eller vårdperioden annulleras får familjevårdaren vårdarvodet och 50 % av kostnadsersättningen enligt den planerade perioden, dock högst för 3 dygn.

En familjevårdares deltagande i stödåtgärder

Det förutsätts att en familjevårdare deltar i verksamhet som har överenskommit med tjänsteinnehavarna som svarar för familjevården, till exempel arbetshandledning, utbildning eller kamratstödsgrupper. Deltagandet inverkar inte minskande på vårdavgiften och kostnadsersättningen som betalas till hen. Familjevårdaren och tjänsteinnehavaren som har beviljat familjevården kommer tillsammans överens om hur vården av personerna som är i familjevård ordnas under ifrågavarande tid.

5. En familjevårdares ställning

5.1. Ett uppdragsavtal

Uppdragsavtalet är ett dokument genom vilket en familjevårdare och välfärdsområdet Soite kommer överens om båda parternas rättigheter och skyldigheter förknippat med klientrelationen. En familjevårdare som ingått ett uppdragsavtal står inte i ett sådant anställningsförhållande till det välfärdsområde som ingått avtalet eller till den vårdbehövande som avses i arbetsavtalslagen. Ett uppdragsavtal ska ingås före placering också i fråga om klienter till ambulerande familjevårdare.

Som avtalsblankett används den blankett för uppdragsavtal som välfärdsområdet har i bruk. Ett uppdragsavtal ska ingås separat för varje person som placerats i familjen.

Utöver ett uppdragsavtal görs det också upp en klientplan och genomförandeplan för klienten.

Innehållet i ett uppdragsavtal

I ett uppdragsavtal mellan en familjevårdare och välfärdsområdet Soite ska man komma överens om:

- storleken på och utbetalningen av arvodet till familjevårdaren
- ersättandet av kostnaderna för familjevården och inledandet av familjevården samt om utbetalningen av de disponibla medel som kalendermånadsvis betalas till den som är i familjevård
- ersättning för de särskilda kostnader som följer av de individuella behoven hos den som är i familjevård
- vårdens beräknade längd
- familjevårdarens rätt till ledighet, genomförande av ledighet samt utbetalning av arvode och ersättning för kostnader under ledigheten
- ordnande av undersökningar av välmående och hälsa
- förberedelse, handledning och utbildning för familjevårdaren och hur dessa ska genomföras
- om uppsägning av uppdragsavtalet
- vid behov om andra omständigheter som gäller familjehemmet och familjevården
- om samarbete mellan välfärdsområdet och familjevårdaren

Uppdragsavtalet justeras vid förändringar som gäller vårdens längd eller innehåll och också annars vid behov. Avtalet ingås på basis av gemensamma avtalsförhandlingar och det undertecknas av familjevårdaren och familjevårdens ansvariga arbetstagare. Avtalet gäller tills vidare eller för viss tid från och med överenskommet datum. I placeringar inom barnskyddet tillämpas verksamhetsrådets praxis.

En avlösares uppdragsavtal

Välfärdsområdet kan ordna den avlösarservice som behövs under en familjevårdares ledighet eller annan tillfällig frånvaro genom att med en person som uppfyller kraven i 6 § ingå ett uppdragsavtal där personen förbinder sig att ge vården i familjevårdarens hem eller i den vårdbehövandes hem. Avlösningen kan ordnas på detta sätt, om familjevårdaren samtycker till det och om arrangemanget kan anses förenligt med den vårdbehövandes bästa.

I det uppdragsavtal som ingås med en avlösare beslutas det om:

- komma överens om storleken på och utbetalningen av vårdarvodet till avlösaren
- vid behov komma överens om ersättning för de kostnader som avlösaren orsakas
- komma överens om uppdragsavtalets giltighetstid

- vid behov komma överens om andra frågor som gäller den vård som avlösaren ger

På utbildning och stöd som ordnas för avlösaren och på den sociala tryggheten för hen tillämpas familjevårdslagen. För en avlösare ordnas förberedande utbildning eller familjevårdens ansvariga arbetstagare ska försäkra sig om avlösarens behörighet för att sköta uppgiften. Avlösaren ges de uppgifter om den vårdbehövande som krävs för att god familjevård ska kunna genomföras.

Uppsägning och hävning av ett uppdragsavtal

Om inte något annat har överenskommit i ett uppdragsavtal, kan avtalet sägas upp så att det upphör att gälla två månader efter uppsägningen.

Ett uppdragsavtal sägs upp skriftligt. I första hand fortsätter familjevården i familjehemmet ännu under uppsägningstiden. Dock om familjevården upphör under uppsägningstiden, betalas familjevårdaren vårdarvode för den återstående uppsägningstiden till fullt belopp, men ingen kostnadsersättning. Om en vårdbehövande bor i familjen under uppsägningstiden, betalas arvode och kostnadsersättning i enlighet med uppdragsavtalet.

Vid kortvarig familjevård är avtalen tidsbestämda. Om det i kortvarig familjevård uppstår en situation där uppdragsavtalet måste sägas upp innan avtalet går ut, tillämpar man en uppsägningstid på två månader.

Ett uppdragsavtals giltighetstid upphör oberoende av uppsägningstid ifall den vårdbehövandes vårdbehov förändras och hen placeras enligt överenskommelse på ett annat vårdställe, ifall vårdbehovet upphör eller ifall den vårdbehövande avlider. När behovet av familjevård upphör betalas fullt vårdarvode för två veckor, och för samma tid betalas 50 % av kostnadsersättningen. Familjevårdaren har utöver arvodet för uppsägningstiden i fråga rätt att få en ersättning som motsvarar vårdarvodet för en månad. Uppsägningstidens utbetalningar upphör ifall en annan klient som lämpar sig för långvarig familjevård placeras i stället i familjevård under uppsägningstiden.

5.2. Familjevårdarens rätt till ledighet

Om inte något annat har överenskommit i uppdragsavtalet, ska välfärdsområdet ordna möjlighet för familjevårdaren till en ledighet vars längd är två vardagar för varje kalendermånad under vilken vårdaren med stöd av uppdragsavtalet har arbetat minst 14 dygn som familjevårdare (familjevårdens längd minst 4 h/dygn). Ledighet intjänas inte om familjevårdaren enligt uppdragsavtalet inte har fungerat som familjevårdare 14 dygn/kalendermånad. Det välfärdsområde som svarar för ordnandet av familjevården ska se till eller vid behov lämna sådant bistånd att den som är i familjevård tillhandahålls ändamålsenlig vård under den tid familjevårdarens ledighet varar (13 § i familjevårdslagen).

Familjevårdaren betalas arvode under intjänad ledighet. Om familjevårdaren vill kan hen samla ledigheter i högst sex månader och ta ut dem som en sammanhängande ledighet, men det rekommenderas att ledigheter tas ut

regelbundet. Det innevarande året ledigheter ska tas ut före utgången av januari följande år. Det ligger på familjevårdarens ansvar att ta ut de ledigheter hen har rätt till. Familjevårdaren ska i god tid komma överens med tjänsteinnehavaren som svarar för familjevård om hur ledigheterna genomförs. En familjevårdare har inte rätt till semesterpenning eftersom det inte är fråga om ett anställningsförhållande utan ett uppdragsförhållande.

Om en familjevårdare insjuknar under intjänad ledighet, flyttas ledigheterna fram, och man handlar i enlighet med det som står vid punkten "Om en familjevårdare insjuknar" i denna instruktion.

En familjevårdare tjänar in ledigheter på det följande sättet:

- vid familjevård en del av dygnet 2 dygn (om familjevårdaren arbetar minst 14 dygn/månad)
- vid kortvarig familjevård 2 dygn (om familjevårdaren arbetar minst 14 dygn/månad)
- Vid långvarig familjevård 4 dygn/månad om vården är bindande dygnet runt (den dag ledigheten inleds och den dag man återvänder från ledigheten räknas inte. Om det hålls två perioder av ledighet, är det bara den ena periodens inledningsdag och återkomsttag som inte räknas).
- vid långvarig familjevård 2 dygn om den vårdbehövande deltar i regelbunden verksamhet utanför hemmet (till exempel studier, arbets- och dagverksamhet)

I kortvarig familjevård beräknas arvodet för en ledig dag utifrån medeltalet av genomförda klientdygn under en månad som ger rätt till ledighet. Arvodet för ledighet beräknas: arvode i medeltal/vårddag. Utbetalningen sker i samband med att vårdarvodet för månaden i fråga betalas ut. Om en familjevårdare vill ha mer ledigt än vad som överenskommit i denna instruktion, kan hen komma överens om detta med tjänsteinnehavaren som svarar för familjevård. Då avbryts betalningen av familjevårdarens arvode under ledigheten och betalas till fullt belopp till avlösaren. Familjevårdaren ska dock först använda de intjänade ledigheterna.

5.3. Genomförande av vården under familjevårdarens ledighet eller under annan frånvaro

En vårdares ledighet kan ordnas på följande sätt:

- Som avlösare fungerar en familjevårdare som välfärdsområdet godkänt och som genomgått förberedande utbildning eller som avlösare kan fungera en person från familjevårdarens närstående nätverk som välfärdsområdet godkänt.
- Välfärdsområdet ordnar avlösningen med hjälp av en ambulande familjevårdare. En ambulande familjevårdare är en avlösare som har genomgått den lagstadgade förberedande utbildningen. Till den

egentliga familjevårdaren betalas vårdarvode och kostnadsersättning för de lediga dagarna. Till den ambuleraande familjevårdaren betalas vårdarvode för kortvarig familjevård.

- Vårdsområdet Soite placerar personen som är i vård i annan vård, till exempel i ett annat familjehem som vårdsområdet godkänt, hos en släkting eller vid en enhet för korttids-/intervallvård. I detta fall betalas vårdarvodet till fullt belopp under familjevårdarens lediga tid, och dessutom betalas 50 procent av kostnadsersättningen för att täcka de fasta kostnaderna.

Vårdarvodet och kostnadsersättningen som betalas till en avlösare är i enlighet med kortvarig familjevård.

Vårdsområdet kan ordna den avlösarservice som behövs under en familjevårdarens ledighet eller annan tillfällig frånvaro genom att med en person som uppfyller kraven i familjevårdslagen ingå ett uppdragsavtal där personen förbinder sig att ge vården i familjevårdarens hem eller i den vårdbehövandes hem. Avlösningen kan ordnas på detta sätt, om familjevårdaren samtycker till det och om arrangemanget kan anses förenligt med den vårdbehövandes bästa.

Då vård ordnas tar man i beaktande den vårdbehövandes och hans nära anhörigas önskemål. Om familjevården omfattar flera än en person ska ledigheten ordnas så att den samtidigt gäller alla personer i familjevård.

5.4. En familjevårdarens pensionsskydd och försäkringar

En familjevårdarens pensionsskydd

Bestämmelser om pensionsskyddet för familjevårdare i uppdragsförhållande finns i lagen om kommunala pensioner (81/2016). 20 § i familjevårdslagen.

En familjevårdarens pensionsskydd bestäms enligt grundpensionsskyddet och storleken på det intjänade pensionsskyddet beror på vårdarvodet. Den nedre gränsen för familjevårdarens ålderspension höjs gradvis så att den är 65 år för personer som är födda 1962. Den övre åldersgränsen är alltid 5 år högre. Familjevårdaren kan utöka sitt pensionsskydd med en frivillig pensionsförsäkring. Med familjevårdare som fyllt 70 år förs ett utvärderingssamtal om fortsättningen av familjevård, och vid behov kan man be om ett läkarutlåtande om hälsotillståndet. En familjevårdare måste informera vårdsområdet Soites ansvariga arbetstagare inom familjevård i god tid om pensionering.

En familjevårdare tjänar in pension för den ersättning hen har fått som familjevårdare på samma sätt som för annan förvärvsinkomst. Kostnadsersättningarna ger dock inte rätt till pension. För vårdarbetet i familjevård intjänas det pension till och med den övre åldersgränsen för att tjäna in pension. Den övre gränsen beror på födelseåret.

Mer information: [Ingångssidan – Keva](#).

Huvudregeln gällande för när ålderspension inleds är att den sökande har uppnått sin pensionsålder och har avslutat det anställningsförhållande från vilket hen ansöker pension. Den här förutsättningen gällande avslutande av anställningsförhållande gäller dock inte familjevårdare från och med 1.1.2020. Om du arbetar när du är pensionerad, tjänar du oberoende av pensionslaget in mer pension 1,5 % av årsinkomsterna tills du uppnår den övre ålderspensionsåldern. Du tjänar in ny pension också för familjevårdsarbetet.

Om din ålderspension har börjat **1.1.2020** eller senare, behöver familjevård eller något annat anställningsförhållande **inte längre avslutas**. Villkoret är att det är det enda kontinuerliga anställningsförhållandet i enlighet med [pensionslagen för den offentliga sektorn](#) när du inleder din pension. Om en familjevårdare alltså efter pensionering vill fortsätta som familjevårdare, **krävs det inte längre att hen så att säga tekniskt avbryter anställningsförhållandet**, ifall familjevården är det enda kontinuerliga anställningsförhållandet som är i enlighet med pensionslagen för den offentliga sektorn.

En familjevårdares försäkringar

Ett välfärdsområde som har ingått ett uppdragsavtal i enlighet med familjevårdslagen ska teckna en försäkring för familjevårdare i enlighet med lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar. På en familjevårdare tillämpas det som föreskrivs om arbetstagare i lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar, och på välfärdsområdet tillämpas det som föreskrivs om arbetsgivare i lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar.

Välfärdsområdet tecknar en försäkring åt familjevårdare som undertecknat ett uppdragsavtal i fall att det skulle hända en olycka i arbetet. Olycksfallsförsäkringen som placeraren har tecknat gäller inte skador som inträffar under familjevårdarens egen fritid. Det är på familjevårdarens eget ansvar att teckna en försäkring för fritiden.

Det placerande välfärdsområdet har ingen lagstadgad skyldighet att teckna en skadeståndsförsäkring för skador som vållas i familjevård av en person som placerats i familjevård. När en skada har inträffat utreds ärendet tillsammans med familjevårdaren och välfärdsområdets representant.

Det rekommenderas att familjevårdaren tecknar en s.k. omfattande hemförsäkring i vilken man beaktar alla personer som bor i familjen. Familjevårdaren bör försäkra sig om att ansvarsförsäkringen också gäller familjemedlemmar som placerats långvarigt i familjen.

5.5. Stöd för familjevårdare

För att familjevården ska lyckas och för att vården ska vara av god kvalitet är det av största vikt att samarbetet fungerar bra och att vårdaren får rätt slags stöd vid rätt tidpunkt. I familjevården följer man välfärdsområdets praxis i fråga om att genomföra mål- och utvecklingssamtal.

En familjevårdares ansvariga arbetstagare

Enligt familjevårdslagen ska man utse en ansvarig arbetstagare för en familjevårdare. Denna ansvarar för det stöd som familjevårdaren behöver. Familjevårdaren måste ha möjlighet att träffa sin ansvariga arbetstagare regelbundet. Den ansvariga arbetstagaren antecknas i uppdragsavtalet. Den ansvariga arbetstagaren fungerar som familjevårdarens s.k. chef och ingår uppdragsavtal med familjevårdaren samt kommer överens med hen om sådant som är förknippat med familjevård. Familjevårdaren och familjevårdens ansvariga arbetstagare samarbetar i ärenden som gäller personen som placerats i familjevård.

Undersökningar av välmående och hälsa

Enligt familjevårdslagen ska välfärdsområdet på ett sätt som överenskommes i uppdragsavtalet vid behov ordna undersökningar av välmående och hälsa samt social- och hälsovårdstjänster som stöder välmåendet för familjevårdaren. För familjevårdare som har familjevård som huvudsyssla ska möjlighet till undersökning ordnas minst vartannat år. Med familjevårdare som har familjevård som huvudsyssla avses en familjevårdare som inte förvärvsarbetar utanför familjevårdsfamiljen och som sålunda inte omfattas av företagshälsovård. Med undersökningar av välmående och hälsa avses en undersökning av hälsotillståndet och den fysiska, psykiska och sociala funktionsförmågan genom kliniska undersökningar och andra ändamålsenliga och tillförlitliga metoder samt handledning och rådgivning.

Familjevårdarnas hälsoundersökningar genomförs av närstående- och familjevårdarnas hälsovårdare.

Soite har en bruk en verksamhetsmodell inom närstående- och familjevården som baserar sig på Kommunförbundets rekommendationer om innehållet i undersökningar av välmående och hälsa (bland annat användning av COPE-indexet). Undersökningarna görs antingen hemma hos vårdaren eller enligt överenskommelse vid något av Soites verksamhetsställen.

Det finns en digital blankett för förhandsuppgifter för undersökningar av välmående och hälsa. Familjevårdaren kan fylla i den efter stark identifiering på Soites sida för digitala tjänster: [DigiSoite – digitalt uträttande av ärenden – Soite](#).

Kompletterande utbildning

I fråga om familjevårdarnas kompletterande utbildning tillämpas de principer som välfärdsområdet följer om social- och hälsovårdspersonalens kompletterande utbildning, vilka är i enlighet med lagarna, samt Social- och hälsovårdsministeriets rekommendation gällande kompletterande utbildning (3 dagar/år). Familjevårdaren har rätt att delta i utbildningar som Soite ordnar inom det egna verksamhetsområdet.

En familjevårdare lämnar in en utbildningsansökan till den ansvariga arbetstagaren för ett utbildningsbeslut innan hen anmäler sig till en utbildning. Man bör informera om eventuella rese- och vårdkostnader i utbildningsansökan.

Under utbildningar betalas långvariga familjevårdare arvode och kostnadsersättning till sina fulla belopp om utbildningen har överenskommit på förhand och ordnas av den som placerar klienter. När det gäller utbildningar som ordnas av någon annan än Soite, kan familjevårdare deklarerar de utgifter som utbildningen medför som utgifter för förvärv av inkomst.

Arbetshandledning

En familjevårdare har möjlighet att enligt övervägande få individuell arbetshandledning eller arbetshandledning i grupp. Det placerande välfärdsområdet svarar för kostnaderna för arbetshandledning och för att ordna vikarie för familjevårdaren.

Kamratstöd och mentorskap

Lokala föreningar och välfärdsområdet Soite kan ordna kamratstödsgrupper och annan verksamhet för familjevårdare. I grupper diskuterar man om frågor som är förknippade med familjevård och delar med sig av sina erfarenheter. På Förbundet för familjevård i Finland rf:s nätsidor finns kontaktuppgifterna till den närmaste lokalföreningen.

Mentorskap innebär att en erfaren familjevårdare stöder en ny familjevårdare eller en familjevårdare som är i en utmanande situation. En familjevårdare har möjlighet att utbilda sig till mentor bekostat av välfärdsområdet efter att hen först kommit överens om utbildningen med den ansvariga arbetstagaren

Förbundet för familjevård i Finland

Familjevårdare i uppdragsförhållande har möjlighet att gå med i Förbundet för familjevård i Finland rf:s regionala medlemsförening i sitt område. Förbundet för familjevård i Finland erbjuder stöd och hjälp för både placerare och för familjevårdare i frågor som gäller familjevård. Till stödet hör bland annat sakkunnigtjänster, juristtjänster, rehabiliteringsverksamhet tillsammans med FPA, organisering av stödda semestrar tillsammans med semesterorganisationer och upprätthållande av ett diskussionsforum för familjevårdare.

Välfärdsområdet Soite gör nära samarbete med både med den nationella och den regionala organisationsverksamheten i fråga om att utveckla familjevården och familjevårdarnas ställning.

6. En klients ställning inom familjevård

En klient har rätt till socialvårdstjänster av god kvalitet och gott bemötande utan diskriminering från den som ger socialvård. En klients människovärde, övertygelse och integritet ska respekteras. När socialvård ges ska klientens

önskemål, åsikt, fördel och individuella behov samt modersmål och kulturella bakgrund beaktas (lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården).

6.1. Klient- och genomförandeplan

Familjevården baserar sig på klientens individuella klient- och genomförandeplan. Planerna görs upp i samarbete med klienten, klientens egen kontaktperson, anhöriga/närstående vårdare, familjevårdaren och andra nödvändiga sakkunniga. I planen antecknas målen för, metoderna och genomförande och uppföljning av familjevård.

Planen bedöms och uppdateras om funktionsförmågan förändras och vid behov. Planen ska helst utarbetas innan familjevården inleds, eller åtminstone snarast möjligt från att familjevården har inletts.

6.2. Familjevårdens klientavgifter

Om klientavgifterna inom familjevård föreskrivs i lagen och förordningen om klientavgifter inom social- och hälsovården. I övrigt kan man för familjevård som avses i familjevårdslagen ta ut en avgift som bestäms enligt grunderna för avgift för långvarig sluten vård i 7 c § i klientavgiftslagen.

Det är välfärdsområdet som tar ut klientavgifterna.

Klientavgifter för familjevård inom funktionshindersservicen

Storleken på klientavgiften beror på den lag med stöd av vilken familjevården ordnats. För långvarig familjevård som ordnas med stöd av socialvårdslagen tar man ut avgifter enligt samma princip som för familjevård för äldre. Vid familjevård enligt lagen om funktionshindersservice tas det ut en avgift för uppehälle och en måltidsavgift i enlighet med prislistan över klient- och patientavgifter som Soites styrelse har fastställt. Det tas inte ut någon avgift för den omvårdnad som en familjevårdare ger.

Klientavgift för långvarig familjevård av äldre

Familjevård för äldre är en tjänst enligt socialvårdslagen.

För långvarig familjevård tas ut en avgift som följer klientavgiften för boendetjänster.

Avgiften får vara högst 85 procent av nettomånadsinkomsterna varav det först gjorts de avdrag som fastställts i lag. Under vissa förutsättningar som fastställs närmare i lagen kan avgiften också fastställas utifrån makars sammanräknade inkomster. Vid långvarig familjevård får avgiften för makar utgöra högst 42,5 procent av makarnas sammanräknade månadsinkomster i netto. Också då görs först de avdrag av inkomsterna som fastställts i lag. Utgångspunkten är att klienten har kvar 15 procent av sina inkomster för eget bruk (makar 57,5 procent). Det s.k. minimibeloppet som en klient ska ha för personligt bruk fastställs i lag.

Välfärdsområdet ska se till att klienten har kvar disponibla medel för eget bruk. Storleken på de disponibla medlen fastställs årligen. Klienten ska ha minimibeloppet för eget bruk också om avgiften fastställs utifrån makarnas sammanräknade inkomster.

Klientavgiften inom familjevård för äldre inbegriper boendekostnader samt städning, tvättservice, grundläggande hygienartiklar, dagliga regelbundna måltider samt vård och omvårdnad. Av en klient i familjevård tas inte ut andra, överlappande serviceavgifter inom öppenvården.

Klientavgift för långvarig familjevård för dagen för ankomst och för dagen för avfärd:

Dagen för ankomst till familjevård (hemifrån)	Klienten betalar familjevårdens klientavgift för ankomstdagen
Ankomst till familjevård från institutionsvård eller serviceboende	Klienten betalar inte klientavgift för ankomstdagen
Dagen för avresa från familjevård hem eller till en anhörig (familjevården upphör)	Klienten betalar familjevårdens klientavgift för avresedagen
Dagen för avresa från familjevård till slutna vård eller till serviceboende	Klienten betalar inte familjevårdens klientavgift för avresedagen

Om familjevården avbryts för över fem dagar, uppbärs inte månadsavgift för den tid som överstiger fem dagar. Om familjevården avbryts för en kortare tid av orsaker som beror på välfärdsområdet eller när klienten är i sjukhus- eller institutionsvård inom socialvården uppbärs månadsavgift inte heller för de nämnda fem dagarna.

Familjevårdarens ledighet får inte orsaka extra utgifter för en klient. När en familjevårdare har lagstadgad ledighet och klienten vårdas tillfälligt någon annanstans, betalar klienten familjevårdens klientavgift, och ingen vårdavgift tas ut för den tillfälliga vården.

Klientavgift för kortvarig familjevård och familjevård under en del av dygnet

För kortvarig familjevård tas ut den klientavgift som Soites styrelse fastställt. Klientavgift får tas ut endast en gång per kalenderdygn om en klient till exempel flyttar omedelbart till ett annat vårdställe.

Ledigheter inom stödet för närståendevård och klientavgifter

Om kortvarig familjevård ordnas under en närståendevårdarens ledighet, tas det för vården under närståendevårdarens lagstadgade ledighet ut en klientavgift i enlighet med lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården.

Efterskänkning av avgift/nedsättning av klientavgift

Enligt 11 § i lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården skall en fastställd avgift efterskänkas eller nedsättas till den del förutsättningarna för personens eller familjens försörjning eller förverkligandet av personens lagstadgade försörjningsplikt äventyras av att avgiften tas ut.

Försäkringarna för en klient i familjevård

Välfrädsområdet Soite har ingen lagstadgad skyldighet att teckna en olycksfalls- eller skadeståndsansvarsförsäkring för en person i familjevård. Därför rekommenderas det att familjevårdaren tecknar en så kallad omfattande hemförsäkring och försäkras sig om att den också innefattar skadeförsäkring för personerna i familjevård.

6.3. En klients privata medel och disponibla medel i familjevård

Huvudprincipen är att skötseln av en klients medel är i första hand klientens eller hans intressebevakares uppgift. Vid behov utses det en intressebevakare för en myndig person om personen inte själv förmår sköta ärenden som gäller hen själv eller hans egendom. En familjevårdare kan inte i regel fungera som intressebevakare för en person som placerats i familjevård och kan inte sköta personens privata medel.

En klient har rätt att själv bestämma om sina disponibla medel. De disponibla medlen för en person i familjevård ska i första hand användas för hans personliga behov, och man ska beakta sådana lösningar som berikar personens livskvalitet och livsmiljö.

En egendomsförteckning ska föras över fast egendom som en person i kontinuerlig, långvarig familjevård har i familjehemmet. I egendomsförteckningen antecknas alla anskaffningar på över 200 euro som skaffats med klientens medel. Egendomsförteckningen görs upp då familjevården inleds, och familjevårdaren uppdaterar egendomsförteckningen tillsammans med klienten och en anhörig eller intressebevakare.

6.4. En klients möjligheter att överklaga och påverka i familjevården

Socialvårdens klient har rätt till god service och ett gott bemötande. En klient har rätt att vara delaktig när man förhandlar om ärenden som gäller hen, och hans egen åsikt ska beaktas när beslut fattas. Vid meningsskiljaktigheter ska man i första hand försöka förhandla sig till en gemensam lösning. En klient kan söka ändring i ett beslut hen fått. Med ett beslut skickas alltid anvisningar om hur man begär omprövning, och klienten har möjlighet att göra en skriftlig anmärkning. Välfrädsområdet Soite har utsett ett social- och patientombud vars uppgift är att följa med hur klienternas rättigheter och ställning tillgodoses. Till social- och patientombudets uppgifter hör att bistå och ge råd i ärenden relaterade till anmärkningar. En anmärkning ska besvaras inom rimlig tid. Man kan också be social- och patientombudet att agera som medlare. En klient eller hans närstående kan också anföra klagomål till det regionförvaltningsverk som verkar i hans område.

6.5. En klients död i ett familjehem

En familjevårdare ska känna till den vårdbehövandes eventuella livstestamente enligt vilken familjevårdaren handlar. Om en vårdbehövande dör i ett familjehem ringer familjevårdaren nödnumret 112 och handlar enligt de anvisningar hen får. Polisen kommer vid behov till familjevårdarens hem och konstaterar situationen. Samtidigt utesluter man en eventuell misstanke om brott. Därefter flyttas den avlidna till närmaste hälsovårdscentral där en läkare fastställer dödsfallet.

Familjevårdaren ska meddela de anhöriga och välfärdsområdet Soite om dödsfallet. Familjevårdarens ansvariga arbetstagare ordnar det stöd familjevårdaren behöver. Man kan ordna en minnesstund i familjehemmet. Uppdragsavtalet hävs utan uppsägning, och för en långvarig familjevårdare betalas vårdarvode för två veckor.

7. En familjevårdares rättigheter och skyldigheter

En familjevårdarens och välfärdsområdets rättigheter och skyldigheter baseras på lag. En familjevårdare har ansvar för att genomföra god, planerlig familjevård och för att trygga ställningen som likvärdig familjemedlem.

En familjevårdare förbinder sig till samarbete med de närmaste anhöriga till personen i familjevård, familjevårdarens ansvariga arbetstagare och andra samarbetspartner. En familjevårdare ska i mån av möjlighet stödja och möjliggöra tät kontakt och tätt umgänge mellan den vårdbehövande och de anhöriga.

7.1. Rätt att få uppgifter och förvaring av uppgifter

En familjevårdare har rätt att få sådana uppgifter om den vårdbehövande som är nödvändiga för att vården och omvårdnaden ska lyckas. Familjevårdaren kan ges sådana sekretessbelagda klientuppgifter som hen behöver för att ge familjevård.

Handlingar och annan skriftlig information om en person i familjevård förvaras i en klientspecifik pärm i ett låst skåp i familjehemmet. Då familjevården upphör returneras handlingarna som gäller den vårdbehövande till familjevårdarens ansvariga arbetstagare i välfärdsområdet. Alternativt kommer man överens om något annat ändamålsenligt sätt att förstöra handlingarna.

7.2. Sekretess- och tystnadsplikt

En familjevårdare är bunden av livslång sekretess- och tystnadsplikt. Detta innebär att sekretessbelagda uppgifter om klienten eller hans närstående inte får röjas för utomstående, inte heller till de delar som uppgifterna gäller någon annan än klienten själv. Sekretessbelagda klientuppgifter får inte heller användas för egen eller annans fördel eller för att skada annan.

En sekretessbelagd handling eller en kopia av en sådan handling får inte visas eller lämnas ut till någon utomstående eller med hjälp av en teknisk anslutning eller på något annat sätt visas för någon utomstående eller lämnas ut till någon utomstående för användning. Man får ge information om sekretessbelagda uppgifter till utomstående med en behörig klients eget samtycke och/eller med samtycke av klientens lagliga representant. En laglig representant har rätt att få uppgifter. I familjevård gäller sekretess- och tystnadsplikten också vårdarens familjemedlemmar.

Missbruk av en klients personuppgifter, klientuppgifter eller hälsouppgifter eller uppsåtliga handlingar som strider mot instruktioner kan vid sidan om annat leda till straffrättsliga påföljder.

Familjevårdaren ska respektera klientens privatliv och behandla en klients personuppgifter och klienthandlingar som gäller klienten särskilt omsorgsfullt. Dokument, som till exempel fotografier och videor, som innehåller en klients personuppgifter får inte visas eller publiceras till exempel i sociala medier utan klientens samtycke.

En klients personuppgifter/klienthandlingar som gäller klienten får inte skickas per e-post, som sms eller via sociala medier (WhatsApp, Instagram, Teams eller dylikt).

7.3. En familjevårdares anmälningskyldighet

Enligt familjevårdslagen är en familjevårdare skyldig att anmäla förändringar i familjevården till den ansvariga arbetstagaren i det välfärdsområde som placerat den vårdbehövande och till det välfärdsområde där familjehemmet finns.

En familjevårdare ska informera familjevårdens ansvariga arbetstagare i god tid om:

- sådana förändringar i hälsotillståndet och/eller funktionsförmågan hos personer i familjevård som har en inverkan på familjevården
- avbrott i familjevården
- förändringar i den egna livssituationen, insjuknande, annat hinder för arbetet
- förändringar i familjeförhållanden
- förändringar som sker i familjehemmet (reovering, husdjur)
- planerade ledigheter och arrangemangen under dem
- man meddelar om olyckor som skett, om våld och om skyddsåtgärder omedelbart efter det skedda, och man gör också en HaVa-anmälan (en anmälan om negativ händelse eller farlig incident) om dem.
- andra eventuella viktiga ärenden som påverkar familjevårdsarbetet

8. Vårdsområdet rättigheter och skyldigheter

Vårdsområdets rättigheter

- att fatta ett beslut om en familjevårdsplats på basis av gemensamma förhandlingar
- att bli informerad om planerade förändringar/förändringar som skett i familjevården och familjehemmet

Vårdsområdets skyldigheter

- att ge familjevårdaren de uppgifter om klienten som är nödvändiga för att familjevårdaren ska kunna ge vård och omvårdnad
- att ordna stöd för familjevård
- att utse en ansvarig arbetstagare för familjevårdaren
- att ordna de tjänster som en klient som har placerats i familjevård behöver
- ansvara för familjevårdens arvoden, ersättningar och klientavgifter
- att tillsammans med klienten, klientens närstående och familjevårdaren göra en bedömning av hur familjevård genomförs
- att utöva tillsyn över familjevård
- att fatta beslut om avslutande av familjevård

9.Handledning och tillsyn inom familjevård

Handledning och tillsyn inom familjevård är en del av genomförandet av familjevård och upprepas i olika former under familjevård. Handledning och tillsyn inom familjevård börjar när ett familjehem inleder sin verksamhet och när en familjevårdare inleder sitt uppdrag, och handledningen och tillsynen fortsätter så länge som verksamheten upprätthålls. Genom handledning och tillsyn kan man också ingripa i eventuella missförhållanden.

Handledning och tillsyn innan familjevård inleds

Handlednings- och tillsynsprocessen gällande ett familjehem inleds under den förberedande utbildningen. Under familjevårdsutbildningen bedömer man om familjevårdaren lämpar sig för uppdraget och om hemmet och dess miljö är lämpliga som familjehem. Närmare information om detta finns i kapitlet "Familjehemmet och säkerheten i familjehemmet".

Handledning och tillsyn under uppdraget som familjevårdare

Välfrädsområdet uppgift är att se till att placeringen i familjevård genomförs enligt familjevårdslagen och att den vårdbehövande under den tid placeringen varar får den service och de stödåtgärder hen behöver. De ordnas av det välfrädsområde inom vilket personen placerats. Det ansvariga organet för socialvården får inspektera ett familjehem när det finns grundad anledning att förrätta en inspektion. Utrymmen som används för boende av permanent natur får inspekteras bara om det är nödvändigt för att säkerställa klientens ställning och behörig service. En inspektion får förrättas utan förhandsanmälan. Inspektören ska ges tillträde till alla lokaler på platsen för familjevård. Protokoll ska föras över inspektionen. Inspektören har rätt att ta fotografier under inspektionen. (Familjevårdslagen 263/2015, 22 §).

Handledning och tillsyn för att ingripa i missförhållanden

Om familjehemmet eller familjevården konstateras vara olämpliga för en klient eller bristfälliga, ska den ansvariga arbetstagaren försöka avhjälpa bristen med hjälp av styrning. Om bristen inte har avhjälpts inom utsatt tid ska den ansvariga arbetstagaren se till att vården av klienten ordnas på ett sätt som är förenligt med hens bästa och behov. Vid behov flyttas klienterna till ett annat vårdställe som svarar mot deras behov eller det ordnas en annan familjevårdare för dem.

Välfrädsområdet har en tillsynsplan, och dessutom har varje enhet i Soite en egen plan för egenkontroll. Proaktiv tillsyn vid familjevård i uppdragsförhållande är till exempel handledning och stöd som ges en familjevårdare. Tillsyn och handledning genomförs genom egenkontroll.

Ett handlednings- och tillsynsbesök som genomförs av den ansvariga tjänsteinnehavaren i en familjevårdares hem görs minst en gång per år. Familjevårdaren får en blankett om handlednings- och tillsynsbesöket som hen ska fylla i på förhand. Den går igenom under tillsynsbesöket genom gemensam diskussion.

På Soites sida kan man anmäla sin oro om man blir oroad för att familjevård inte genomförs på korrekt sätt. Anmälan förmedlas via det digitala systemet direkt till Soites socialjour. När du har gjort en anmälan om din oro, överförs ansvaret för bedömningen av vård- och hjälpbehovet till socialvårdsmyndigheterna.

10. Instruktionens ikraftträdande

Tillämpningsanvisningen har utarbetats år 2025 i en sektorsövergripande arbetsgrupp med medlemmar från funktionshindersservicen och tjänster för äldre.

Tillämpningsanvisningen har varit på remiss hos Keski-Pohjanmaan perhehoitajat ry och familjevårdarna i Soites område.

Den här tillämpningsanvisningen träder i kraft 1.1.2026.